

Plv. hoge commissaris te Djakarta (Gieben) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen), 23 sept. 1950

Voor Van Maarseveen persoonlijk, mede voor Stikker en Schokking persoonlijk.

In de middag van 22 dezer is de UNCI teruggekeerd te Djakarta. Een verslag van Schürmann's bevindingen op die reis sein ik U afzonderlijk. Schürmann en ik hebben terstond een onderhoud gehad met 3 leden der UNCI. Doolittle vertelde van zijn Regering instructie te hebben gekregen om te trachten met alle mogelijke middelen een vreedzame oplossing van het Ambongeschil te bereiken. De keuze van middelen en procedure werd in eerste instantie aan hem overgelaten. Ik gaf een uiteenzetting van de jongste ontwikkelingen, waarover ik U seinde laatstelijk in mijn SP 19 en 528. Ik betoogde de urgentie van handelend optreden der UNCI, waarbij ik erop wees, dat het voortgang hebben van militaire voorbereidingen op zich zelf niet in de eerste plaats verontrustend behoefde te zijn, doch dat mij de houding van het Kabinet veel meer bezorgd maakte. Aangenomen dat het Kabinet in de eerste plaats naar een vreedzame oplossing streeft, dan rijst toch de vraag wanneer het Kabinet de weg naar een vreedzame oplossing afgesneden zal worden. Tot dusverre heeft de RIS slechts één officiële poging ondernomen om met Ambon in contact te komen, te weten de enige maanden geleden ondernomen missie Leimena, die mislukt is ingevolge de blunder van de Sultan om de missie per oorlogsschip naar Ambon te dirigeren. Daarna heeft de officieuze commissie Rehatta haar diensten aangeboden, op welk aanbod Ambon niet heeft gereageerd, vermoedelijk omdat het slechts met officiële instanties wilde onderhandelen. Er is dus tot dusverre nog geen contact tussen RI en Ambon geweest. Mede gezien de omstandigheid dat blijkens verschillende berichten in Ambon waarschijnlijk slechts een kleine minderheid voor het onverzoenlijk handhaven van het onafhankelijkheidsstandpunt te vinden is, bestaat er een zeer reële kans dat een oplossing bereikt zal kunnen worden. Een poging om contact te leggen moet met zo groot mogelijke waarborgen voor succes omkleed zijn. Dat laatste is niet het geval wanneer de poging alleen door de RI werd gedaan. Zou zulk een poging mislukken, dan bestaat gevaar dat de RI reeds de mogelijkheden tot een vreedzame oplossing uitgeput acht en naar de wapens grijpt. De UNCI is de aangewezen instantie om daarbij thans hulp te bieden. Een Nederlands aanbod zou door de RI met groter argwaan dan tegen de UNCI bestaat worden tegemoet getreden, terwijl Nederland, optredende als contactpersoon, tegenover de Ambonezen niet zo onbevangen kan staan als de UNCI.

De UNCI besloot in een onverwijld aan te vragen onderhoud aan Natsir te zeggen, dat de UNCI, nu zij door haar reis langs de kampen meer inzicht in het probleem der Ambonese militairen heeft gekregen en van de urgentie van de oplossing nog meer overtuigd is geraakt, haar op 12 September bij monde van Cutts aan Natsir gedaan verzoek om antwoord op haar brief van 4 Augustus dringend herhaald. In mijn SP 19 deed ik uitkomen dat het Kabinet inzake inmenging van de UNCI nog zeer verdeeld was. Dit was zelfs in dien zin, dat het nog geenszins zeker was of het aanbod van de UNCI geaccepteerd zou worden. Vanmorgen bleek Fockema in een onderhoud met Rum, dat deze zeer hard aan het werk is. Ter verdediging van het aanvaardbare van het aanbod van de UNCI beroept Rum zich op de buitenlandse paragraaf in de Regeringsverklaring, die ik U afzonderlijk seinde. Rum redeneert, dat een zo duidelijk zich scharen onder de vanen der VN ook moet leiden tot de consequentie, dat goede diensten van de VN aanvaard worden. Hij ontvangt vanmorgen Leimena en Pelaupessy, beide voorstanders van het standpunt dat de UNCI in een zo bij uitstek interne RI-aangelegenheid als het Ambongeschil niet gemengd moet worden, teneinde hen van het onjuiste hunner zienswijze te overtuigen. Voorts concipieert hij een aan het Kabinet voor te leggen antwoord aan de UNCI, dat naar Fockema's indruk gunstig zal luiden. De UNCI deelde mij gisteren mede op contact met Fockema veel prijs

te stellen, weshalve ik de UNCI met Schürmann en Fockema voor vanmiddag op de lunch nodigde.

Referte Uw telegram 294.

De reden dat geen publiciteit werd gegeven aan het niet-reageren van Ambon op de aankondiging van de informele vredesmissie is, dat men aan RI-zijde bevreesd was, dat deze publicatie zou leiden tot de reactie dat thans maar geslagen moest worden.